

מערכת החינוך בישראל בראייה השוואתית בינלאומית **על-פי Education at a Glance (EAG) 2021**

מטרת התזכיר היא לסכם את הממצאים העולים מפרסום Education at a Glance (EAG) בשנת 2021, על מצבה של מערכת החינוך בישראל יחסית למדינות החברות ב-OECD¹. ההשוואה נעשית לממוצע מדינות OECD ומדינות נבחרות נוספות. מרבית הנתונים מתייחסים לנתוני 2020 ו-2019 אך קיימים נתונים נוספים המתייחסים לשנת 2021. נתוני ההוצאה הלאומית לחינוך הינם הנתונים היחידים המתייחסים לשנת 2018.

בשנים המוצגות בפרסום, יישום רפורמת "אופק חדש" הושלם בשלבי החינוך קדם יסודי ועד חטיבת הביניים כאשר רוב מוחלט של עובדי הוראה מועסקים במסגרת הרפורמה. עם זאת, שיעורי הצטרפות עובדי ההוראה לרפורמת "עוז לתמורה", כולל עוז חלקי, בחטיבה העליונה עומד על 83% ממשרות המורים לשנת 2019/20.

הדו"ח בא לתת הסברים, הבהרות וניתוחים סטטיסטיים וכלכליים, לחדד הבחנות בין שינויים ריאליים לבין שינויי הגדרות בדיווחים בנתוני החינוך המתפרסמים ב-EAG. קיימים קשרי עבודה שוטפים עם נציגי ה-OECD ואגף החינוך של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במטרה להתאים את הגדרות הנתונים הישראליים לאלה של ה-OECD.

הנתונים המוצגים בפרסום זה הינם פרי עבודתם של נציגי המדינות החברות בארגון ה-OECD. האינדיקטורים חושבו, עובדו, נבדקו ונשלחו למזכירות ארגון ה-OECD בפריז, במטרה לפתח ולעדכן מדדי השוואה והערכה בין-לאומיים.

לטובת פרסומי EAG עתידיים, מתכננים נציגי המדינות פעמיים בשנה. במהלך כינוסים אלה מתקבלות החלטות בדבר עדכוני מדדים, הוספה והשמטת אינדיקטורים ושינוי שיטות חישוב אשר מאושרות בדיונים. כמו כן מוצגים מחקרים והרצאות ממיטב החוקרים בעולם והנציגים מחליפים מידע ורעיונות במטרה לחזק את הקשר בין המדינות ועם ארגון ה-OECD במטרה לשפר את מערכות החינוך.

ב-2020 ו-2021 מגפת הקורונה שינתה לגמרי את חייהם של תושבי מדינות ה-OECD. הפחד הגדול ממספר גבוה מאוד של נפטרים אילץ את רוב המדינות בארגון לנקוט בצעדי מניעה דרסטיים. אסטרטגיית הלחימה נגד המגפה שונה ממדינה למדינה. עם זאת, כדי להאט את מהירות התפשטותה מדינות רבות סגרו את בתי הספר שבהם הופיעה המחלה ומדינות אחרות סגרו את כל מוסדות החינוך. כדי לא להשבית לגמרי את מערכות החינוך כמה מדינות, ביניהן ישראל, ארגנו לימודים מרחוק באמצעים מקוונים.

בהתחלת 2021 נערך שאלון במסגרת ה-OECD. מטרתו הייתה למפות ולנתח את ניהול הקורונה בכל המדינות החברות בארגון. התוצאות הראשונות מתפרסמות בדו"ח זה.

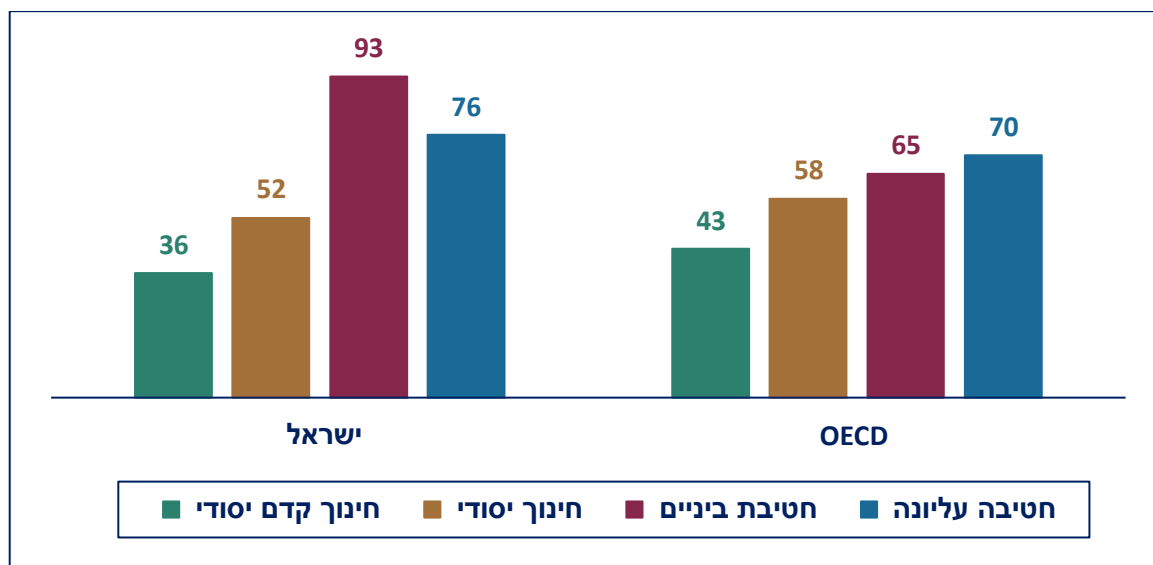
EAG 2021 - ממצאים עיקריים

¹ Organization for Economic Cooperation and Development - ארגון וולונטארי של המדינות המפותחות לשיתוף פעולה כלכלי ולהתוויית דרכים לפיתוח.

מספר הלוחות והתרשימים המופיעים בהמשך מתייחסים לחוברת "מערכת החינוך בישראל בראייה השוואתית בינלאומית על פי Education at a Glance (EAG) 2021" המוצגת באתר של המינהל כלכלה ותקציבים ב-16/09/2021.

1. השפעת הקורונה על מערכות החינוך

בשנת הלימודים 2020, מספר הימים בתי ספר היו סגורים בישראל נע בין 36 ימים בחינוך הקדם יסודי ל-93 בחטיבת הביניים תרשים 2.5: מספר ימים שבתי הספר סגורים בישראל וב-OECD, לפי שלב חינוך ב-2020

מקור: עבוד של אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך, על בסיס סקר COVID, OECD 2021

- מספר הימים שבתי הספר סגורים לא כולל חופשים, ימי חג וסופי שבוע. מדובר במספר ימים שבתי הספר סגורים בעקבות מגפת הקורונה ושהיו צריכים להיות פתוחים בזמנים רגילים.
- בהשוואה ל-OECD מספר ימים שבתי הספר סגורים בישראל נמוך יותר בחינוך הקדם יסודי ובחינוך היסודי וגבוה יותר בחט"ב ובחט"ע.

ישראל היא אחת מ-10 מדינות חברות ה-OECD שגייסו מורים זמניים/תומכי הוראה ב-2020

בזמן שבתי הספר היו פתוחים או פתוחים חלקית מספר מדינות גייסו מורים זמניים או תומכי הוראה כדי לצמצם מספר התלמידים בכיתות ולהמשיך את הלימודים בצורה בטוחה יותר, בהתאם להחלטות ממשלתיות על בריאות הציבור. מטרות נוספות לגיוס מורים זמניים ותומכי הוראה היו לתמוך בתלמידים במצוקה או להחליף מורים בבידוד. בישראל ב-2020 בתי הספר וגנים דיווחו שנעשה שימוש בתומכי הוראה בעל יסודי ועוזרי חינוך שחלקם מורים שתמכו בכיתות ביסודי.

- ישראל, ספרד, פורטוגל וסלובקיה הן ארבעת המדינות היחידות שגייסו מורים זמניים או תומכי הוראה בכל שלבי החינוך ב-2020.
- ישראל היא אחד מ-5 המדינות היחידות שגייסו מורים זמניים בחינוך הקדם יסודי ב-2020.

כללי

- התמ"ג לנפש בישראל גדל בצורה משמעותית בין השנים 2010 ל-2019, כ-46%. גידול זה גבוה מהגידול בממוצע של מדינות ה-OECD. יש להדגיש שבטווח שנים אלו, התמ"ג לנפש גדל יותר ביחס לגידול המשמעותי של האוכלוסייה.

2. נתוני אוכלוסייה ותמ"ג לנפש במונחי PPP במדינות ההשוואה

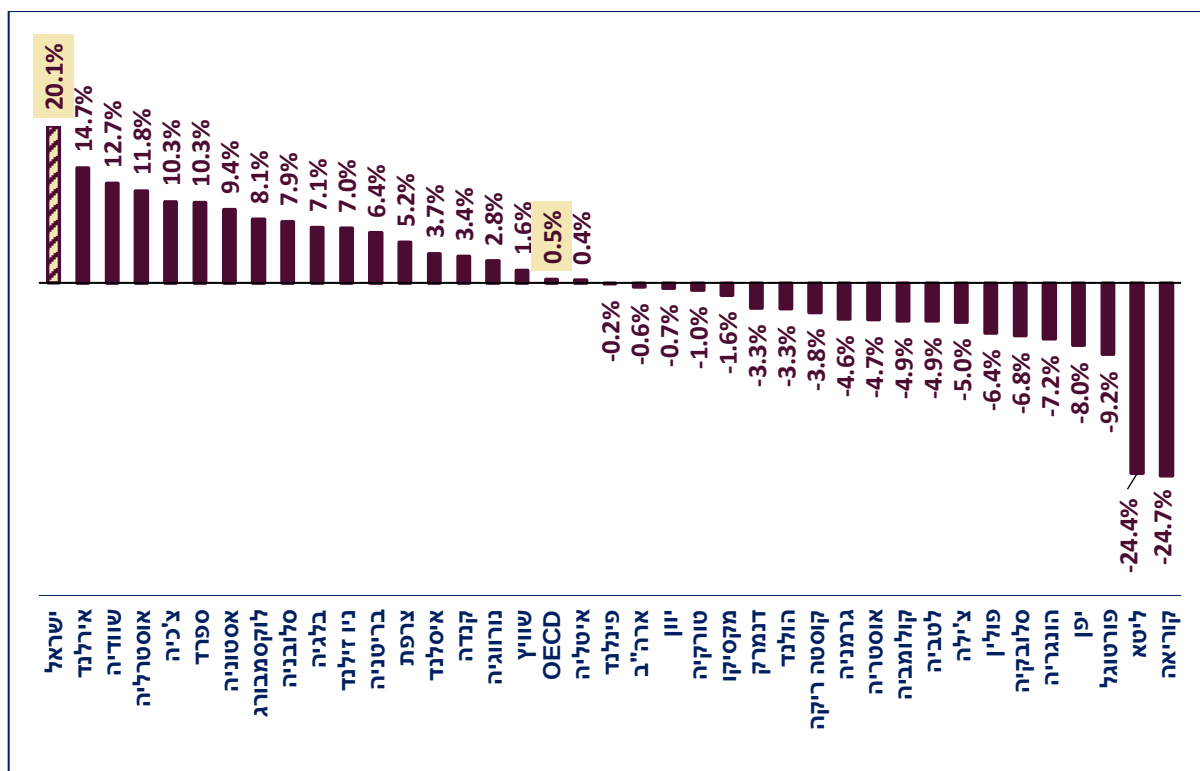
	אוכלוסייה (באלפים)		תמ"ג לנפש (באלפים)	
	2019	שיעור השינוי מ-2010	2019	שיעור השינוי מ-2010
ישראל	8,968	18.7%	41,965	45.5%
OECD	1,358,139	5.5%	47,105	42.0%
איטליה	59,817	1.1%	44,368	27.3%
ארה"ב	327,171	6.6%	63,990	34.7%
גרמניה	83,019	1.5%	55,891	40.8%
דנמרק	5,806	4.9%	60,308	40.1%
סלובניה	2,081	1.7%	41,181	47.9%
סלובקיה	5,450	1.1%	32,550	30.2%
ספרד	46,937	1.0%	42,212	33.1%
פורטוגל	10,277	-2.8%	36,760	34.7%
פינלנד	5,518	3.1%	51,621	32.4%
צ'כיה	10,650	1.8%	43,016	56.0%
צרפת	67,178	3.9%	49,226	37.0%
קוריאה	51,709	4.3%	42,728	34.6%

מקור: עיבוד מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך OECDstat

שיעור בני 6-17 מתוך כלל האוכלוסייה בישראל הוא בין הגבוהים ב-OECD

- שיעור הצעירים בני 6-17 מתוך כלל האוכלוסייה בישראל גבוה במיוחד והוא השני בגודלו מתוך כל מדינות הארגון, אחרי מקסיקו.
- בין 2010 ל-2019 אוכלוסיית בני 6-17 בישראל גדלה ב-20.1%. זה אחוז הגידול הגבוה ביותר מכל מדינות ה-OECD. בממוצע ה-OECD אוכלוסייה זו עולה ב-0.5%.

תרשים 1.1: השינוי באחוזים של אוכלוסיית בני 6-17 בין 2010 ל-2019

מקור: עיבוד מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך OECDstat

בישראל צפיפות בכיתה גדולה יותר

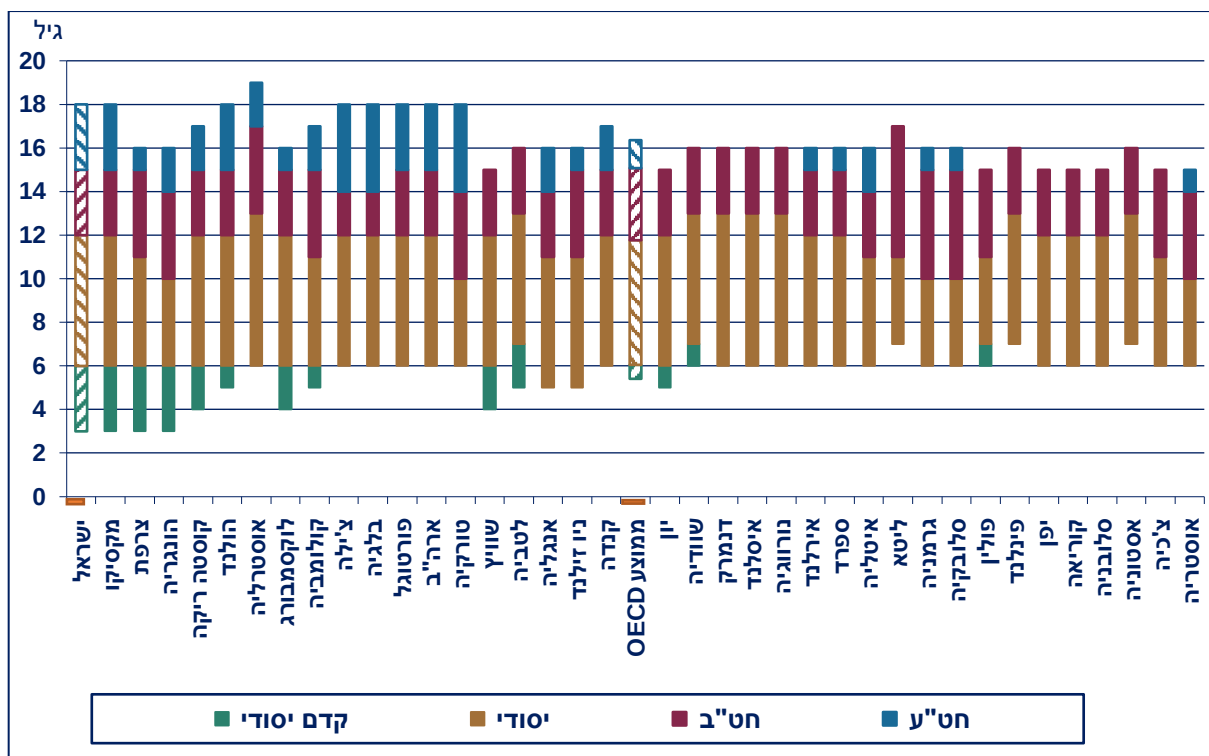
- בשנת 2019 צפיפות התלמידים בכיתה גדולה יותר בישראל בכ-25% בחינוך היסודי, 26.3 תלמידים בכיתה לעומת 21.1 תלמידים בממוצע ה-OECD. בחטיבת הביניים הפער של כ-21% (28.1 תלמידים בישראל מול 23.3 ב-OECD).
- לאורך השנים, ישראל מצליחה לצמצם את מספר התלמידים בכיתה למרות גידול מספר התלמידים. בין השנים 2010 ל-2019 מספר התלמידים גדל ב-18.1% בחינוך היסודי וב-18.2% בחט"ב וצפיפות התלמידים בכיתה ירדה ב-4.7% בחינוך היסודי וב-4.4% בחט"ב.

שעות לימוד ותוכנית לימודים – נתונים סטטוטוריים

ישראל היא אחת מ-2 המדינות עם מספר שנות הלימוד החובה הגבוה ביותר

- עם 15 שנות לימוד חובה, ישראל ומקסיקו הן המדינות עם מספר שנות הלימוד החובה הגבוה ביותר ב-OECD. לשם השוואה, בממוצע מדינות הארגון חובה ללמוד כ-11 שנים.
- רק בישראל, מקסיקו, צרפת והונגריה לימודי חובה מתחילים בגיל 3.

תרשים 2.2: מספר שנות לימוד החובה בנתיב הכללי לפי שלב חינוך (2020)

מקור: עיבוד אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה מבוסס על EAG 2021, Tables D1.2 & X1.5

בחינוך היסודי ובחט"ב לומדים יותר ימים ויותר שעות בישראל

- בחינוך היסודי ובחט"ב לומדים בישראל יותר שעות מממוצע המדינות החברות ב-OECD.

לוח 2.1: מספר ימי הלימוד* ושעות לימודי החובה** לפי שלב חינוך בישראל וב-OECD*** (2021)

שלב חינוך			
חטיבה העליונה	חטיבת ביניים	חינוך יסודי	

מספר ימי לימוד לשנה

194	205	214	ישראל
182	184	186	OECD

מספר שעות לימוד לשנה

1,000	989	938	ישראל
****	923	807	****OECD

מקור: EAG 2021, Tables D1.1, D1.2

* מספר ימי הלימוד המופיע בלוח הוא הממוצע השנתי של ימי הלימוד בכל דרגת כיתה ומגזר.

** לא כולל שעות פרטניות.

*** חרף הסגרים בשנת 2021 סטאטוס ימי הלימוד ומספר השעות המוכרים לא השתנו.

מגפת הקורונה השפיעה בכל העולם על מערכות החינוך ובפרט על מערכות שעות הלימוד לפי מקצוע. השנה בגלל הנגיף שונתה מערכת השעות בישראל כדי להוסיף בה גמישות. השינויים המרכזיים הם:

- שעות הלימוד הן בדרך כלל בקבוצות קטנות (פיצול כיתות) ושאר השעות הן שעות למידה מרחוק מהבית, כגון בזום.
- ניתנו המלצות לאופן חלוקת שעות הליבה כמו אשכול שפה, מתמטיקה ומדעים, אנגלית, חברה, רגשי ותנועתי בהתאם לשכבות הגיל.
- בחינוך יסודי הוצעו אשכולות עבור תכנים לימודיים. בחט"ב ובחט"ע גמישות אנכית של שלוש שנים (בכל מקצוע כל השעות של 3 השנים ביחד) מאפשרת למנהל בית הספר ולמורים להתאים את תכנית הלימודים בהתאם לצרכים. במילים אחרות בחט"ב ובחט"ע פרישה תלת שנתית המאפשרת למנהל ולמורים גמישות בהוראה לפי הצרכים במשך 3 שנים.

מקצועות הלימוד מחולקות בין האשכולות הבאים:

- אשכול אוריינות שפה, מדעי החברה ומדעי הרוח הכולל בין היתר שפת אם, היסטוריה, גיאוגרפיה, האדם והסביבה, בטיחות בדרכים, תנ"ך, מולדת, חברה ואזרחות, תרבות יהודית ישראלית.
- אשכול מתמטיקה, מדעים וטכנולוגיה הכולל גם ביולוגיה, פיזיקה וכימיה.
- אשכול שפות הזרות הכולל בעיקר אנגלית.
- אשכול התרבות ואורח החיים הכולל חינוך גופני, אמנות חזותית, מוזיקה, תיאטרון, מחול, קולנוע, שעת חינוך וכישורי חיים.

לוח 2.3: מספר שעות לימוד בחינוך היסודי ובחט"ב לפי אשכולות תחומי דעת בישראל וב-OECD ב-2021

סה"כ	אשכול					
	אחר	תרבות ואורח חיים	שפות זרות	מתמטיקה, מדעים וטכנולוגיה	אוריינות שפה, מדעי החברה והרוח	

חינוך יסודי

938	132	181	74	224	327	ישראל
807	116	174	56	204	258	OECD

חטיבת ביניים

989	88	101	210	267	323	ישראל
923	135	153	134	268	232	OECD

מקור: עיבוד אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה מבוסס על EAG 2021, Tables D1.1, D1.3 & D1.4

- ההשוואה בין ישראל ל-OECD מראה כי בחינוך היסודי מספר שעות הלימוד בכל האשכולות גבוה יותר בישראל. ההפרש נע בין כ-4% באשכול תרבות ואורח חיים לכ-32% בשפות זרות.

- בחט"ב מספר השעות גבוה יותר רק בשני האשכולות הבאים: 1. אוריינות שפה, מדעי החברה ומדעי הרוח 2. שפות זרות. באשכול מתמטיקה, מדעים וטכנולוגיה מספר שעות הלימוד בישראל דומה לזה שב-OECD.

המורים בישראל

המורים בחינוך היסודי בישראל מלמדים יותר ממורה ב-OECD. בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה מורה בישראל מלמד פחות.

- בחט"ב ובחט"ע מספר שעות שמורה מלמד בישראל נמוך מזה שבממוצע ה-OECD. בחינוך היסודי מספר שעות הוראה בישראל גבוה מזה שבממוצע ה-OECD.

לוח 3.1: שעות עבודה של מורה ושעות הוראה* לפי שלב חינוך בישראל וב-OECD ב-2020

	חינוך יסודי		חטיבת ביניים		חטיבה עליונה	
	שעות עבודה למורה	שעות הוראה למורה	שעות עבודה למורה	שעות הוראה למורה	שעות עבודה למורה	שעות הוראה למורה
ישראל	1,231	839	1,178	695	1,235	639
OECD	1,553	791	1,575	723	1,577	685

מקור: EAG 2021, Tables D4.1 & D4.2
* מספר שעות עבודה בישראל לפי הסכמי עבודה.

- מנתוני 2020 עולה כי מספר שעות ההוראה הפרונטליות והפרטניות בשנה למורה בחינוך היסודי בישראל גבוה מאשר ממוצע ה-OECD (839 לעומת 791), נמוך יותר בחטיבת הביניים (695 לעומת 723) ובחטיבה העליונה (639 לעומת 685). מורה בישראל בהשוואה ל-OECD מלמד בכ-6% יותר שעות בחינוך היסודי ופחות שעות בכ-4% בחט"ב ובכ-7% בחט"ע.

מורים צעירים יותר בישראל

- הגיל הממוצע של המורים בחינוך הקדם יסודי בישראל דומה לזה של ה-OECD. ביתר שלבי החינוך, המורים בישראל צעירים יותר מאשר ממוצע ה-OECD כאשר ההפרש בין הגיל הממוצע למורה בישראל וב-OECD יורד עם שלב החינוך (מורה בחינוך היסודי בישראל צעיר יותר בכ-2.3 שנים ו-1.4 בחט"ב ובחט"ע).

לוח 3.4: גיל ממוצע של המורים בישראל לפי שלב חינוך ב-2019

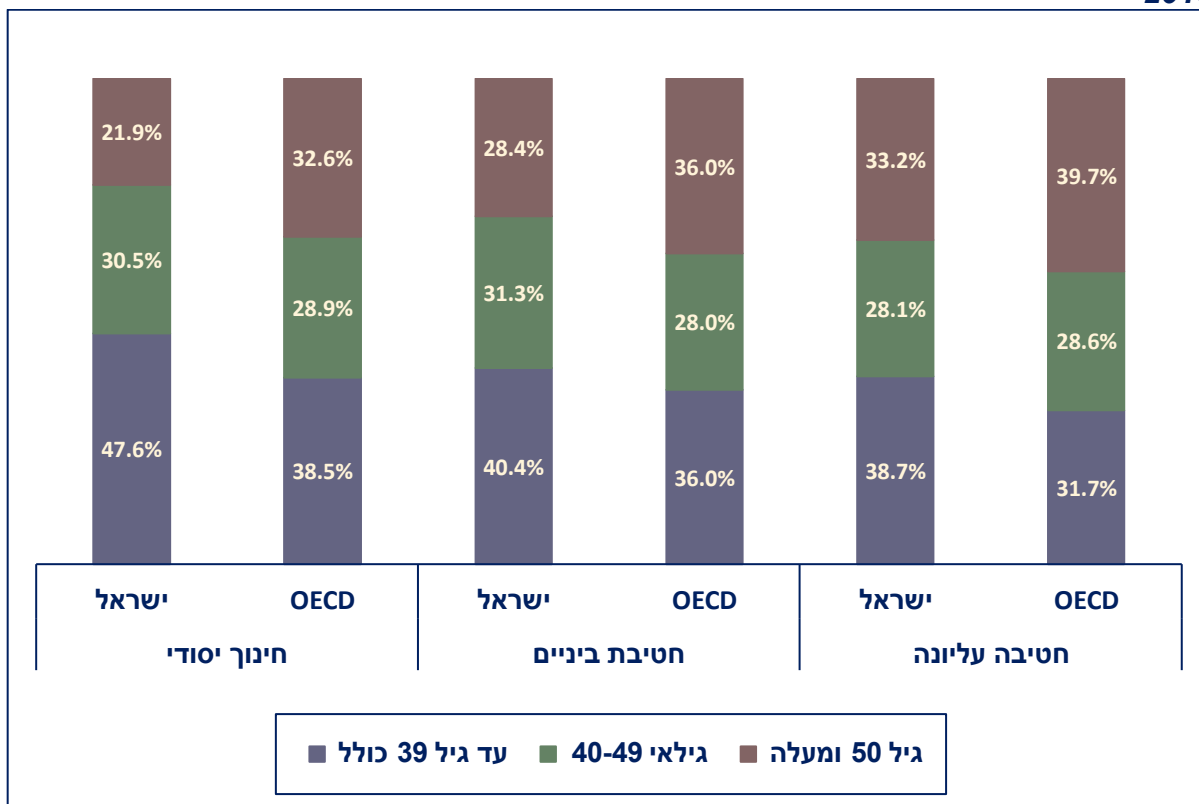
	שלב חינוך			
	חינוך קדם יסודי	חינוך יסודי	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה
ישראל	41.8	41.2	43.1	44.3
OECD	41.6	43.5	44.5	45.7

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

- בכל שלבי החינוך שיעור המורים עד גיל 39 גבוה יותר בישראל מאשר בממוצע ה-OECD ושיעור המורים בני 50 ומעלה נמוך יותר.

שיעור המורים המבוגרים גדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר. בישראל, כ- 33% מהמורים בחט"ע הם מעל גיל 50 לעומת כ-22% בלבד בחינוך היסודי.

תרשים 3.2: התפלגות באחוזים של המורים בישראל וב-OECD לפי קבוצות גיל ושלב חינוך, 2019

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

בכל שלבי החינוך כוח ההוראה בישראל בנוי ברובו ממורות

- שיעור המורות בישראל הינו גבוה משמעותית בכל שלבי החינוך בפרט בגני הילדים (מעל 99%) ובחינוך היסודי (מעל 85%). תופעה זו קיימת במרבית מדינות ה-OECD.

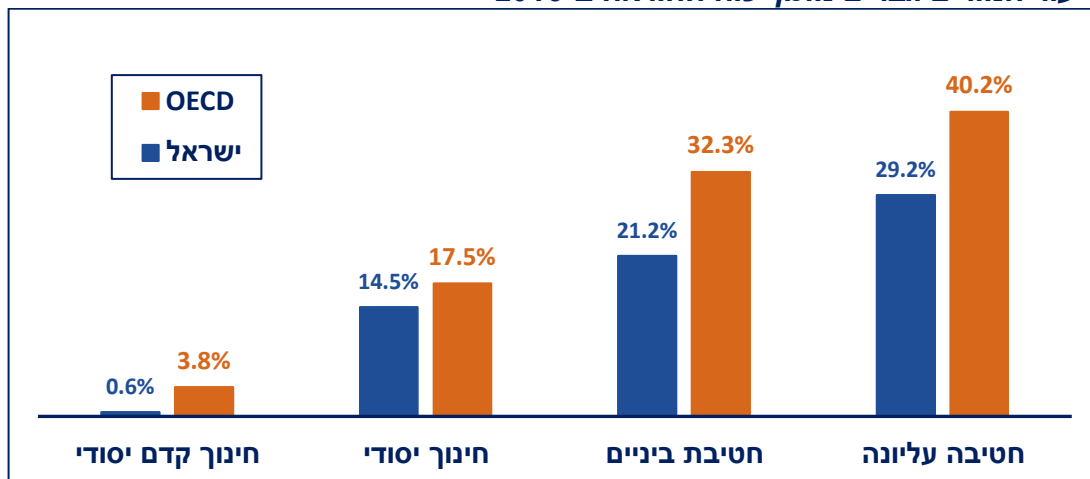
לוח 3.5: שיעור המורות מתוך כלל המורים לפי שלב חינוך ב-2019

שלב חינוך				
חטיבה עליונה	חטיבת ביניים	חינוך יסודי	חינוך קדם יסודי	
70.8	78.8	85.5	99.4	ישראל
59.8	67.7	82.5	96.2	OECD

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

- שיעור המורים הגברים הולך וגדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר, קרי בחטיבה העליונה. בחינוך הקדם-יסודי שיעור הגברים הוא 0.6%, כ- 15% בחינוך היסודי, כ-21% בחט"ב וכ-29% בחט"ע. תנועה זו קיימת בממוצע ה-OECD, עם שיעור גברים גבוה יותר בכל שלבי החינוך.

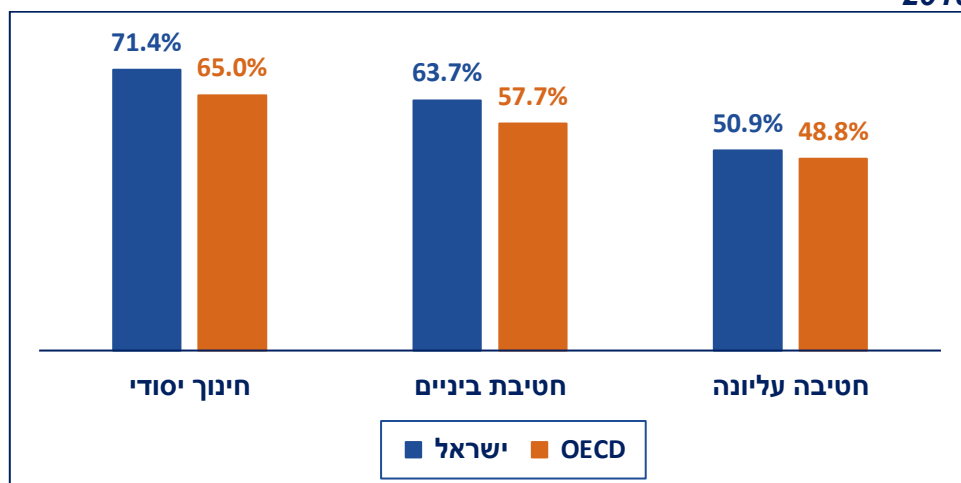
שיעור המורים גברים מתוך כוח ההוראה ב-2019

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

- בישראל נשים מהוות כ-71% ממנהלי בתי ספר בחינוך היסודי, כ-64% בחט"ב וכ-51% בחט"ע. שיעור הנשים ממנהלי בתי הספר גבוה יותר בישראל בהשוואה לממוצע ה-OECD. שיעור הנשים מהמנהלים יורד עם עלייה בשלב החינוך.

תרשים 3.4: שיעור הנשים מתוך כלל מנהלי בתי הספר בישראל וב-OECD, לפי שלב חינוך ב-2019

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

בישראל המורות צעירות מהמורים

לוח 3.6: גיל ממוצע של המורים ב-2019, לפי שלב חינוך ולפי מגדר.

שלב חינוך				
חטיבה עליונה	חטיבת ביניים	חינוך יסודי	חינוך קדם יסודי	
44.3	43.1	41.2	41.8	ישראל - סה"כ
43.4	42.7	40.9	41.8	נשים
46.5	44.4	42.9	41.8	גברים
45.7	44.5	43.5	41.6	OECD - סה"כ
45.1	44.3	43.5	41.7	נשים
46.4	44.6	43.2	38.5	גברים

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

- בישראל בממוצע, המורים מבוגרים מהמורות. בישראל וב-OECD גיל ממוצע של המורות וגיל ממוצע של המורים עולה עם העלייה בשלבי החינוך. המורות והמורים המבוגרים ביותר עובדים בחטיבה העליונה.

שכר המורים

Private Consumption - PPP

- הסל שנבחר ע"י EAG לצורך חישוב נתוני השכר ב-2021 EAG הוא שער החליפין: PPP=4.173 שער ה-PPP נמדד על-פי יכולת הצריכה הפרטית של האוכלוסייה בינואר 2020. נתון זה חשוב לצורך ההשוואה בין ישראל למדינות ה-OECD. PPP מתואם לפי GDP לשנת 2018, משמש לחישוב ההוצאה הלאומית ושווה ערך לכ-3.712 ₪.

בישראל השכר בפועל של המורים בני 55-64 גבוה יותר מעמיתיהם ב-OECD

לוח 4.8: השכר בפועל לשנה בישראל וב-OECD ב-2020 ב-PPP, לפי קבוצות גיל ושלב חינוך

שלב חינוך				קבוצות גיל	
חטיבה עליונה	חטיבת ביניים	חינוך יסודי	חינוך קדם יסודי		
47,706	44,754	41,952	40,605	סה"כ 25-64	ישראל
..	30,634	30,827	31,245	25-34	
..	38,815	37,489	36,964	35-44	
..	50,462	46,644	44,943	45-54	
..	57,221	53,597	51,506	55-64	
51,749	47,988	45,687	40,707	סה"כ 25-64	OECD

42,961	40,139	38,931	36,639	25-34	
50,700	47,120	44,990	41,569	35-44	
55,702	51,784	49,499	45,510	45-54	
58,981	54,852	52,632	48,250	55-64	

מקור: OECDstat

- בחינוך הקדם יסודי, השכר בפועל הממוצע של המורים בישראל דומה לזה של עמיתיהם ב-OECD, ביתר שלבי החינוך השכר נמוך יותר.
- בישראל כמו ב-OECD, ובכל שלבי החינוך, השכר בפועל של מורים בני 25-34 נמוך מזה של מורים בני 55-64, אבל פער גדול יותר בישראל.
- בכל שלבי החינוך ב-2020 השכר בפועל של המורים בני 25-34 בישראל נמוך מזה של עמיתיהם ב-OECD. לעומת זאת, השכר בפועל של המורים בני 55-64 גבוה יותר בישראל.
- בכל שלבי החינוך, הפער בין שכר ממוצע למורה ב OECD לשכר מורה בישראל, נמוך מהפער הקיים בתמ"ג לנפש ב OECD לבין תמ"ג לנפש בישראל.

3. שכר המורה בפועל בישראל גבוה יותר מאשר מורה ממוצע ב-OECD ביחס לעמיתם במשק

- בשנת 2020 שכר ממוצע בפועל של המורים ביחס לשכר בעלי השכלה שלישונית במשק, גבוה יותר בכל שלבי החינוך בהשוואה יחס זה בממוצע מדינות ה-OECD.

לוח 4.6: היחס בין ממוצע השכר בפועל של מורה במשרה מלאה לשכר הממוצע של בעלי השכלה שלישונית במשק (2020)

חט"ע	חט"ב	יסודי	קדם יסודי	
0.99	0.93	0.87	0.85	ישראל
0.96	0.90	0.86	0.81	ממוצע OECD

מקור: EAG 2021 D3.2

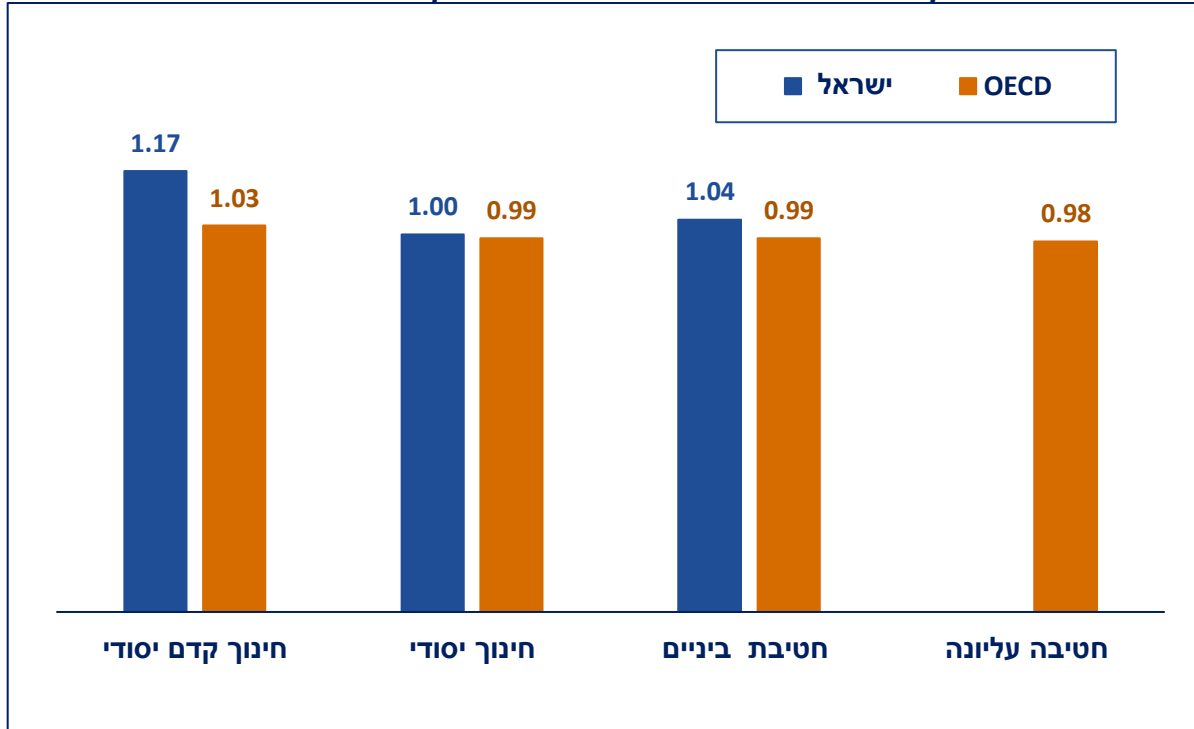
נתון זה הינו משמעותי ובא לתאר את כוח הקנייה של המורים ביחס לעובדים מקבילים באותה מדינה. בארה"ב לדוגמא, מורה ביסודי משתכר ב-61% משכר עמיתו, בעל השכלה שלישונית שאינו מורה, לעומתו, מורה בישראל משתכר ב-13% פחות משכר עמיתו בעל השכלה שלישונית במשק.

- שכר המורים בחטיבה העליונה בישראל דומה לזה של בעלי השכלה שלישונית במשק והוא אמור להשתפר עוד עד יישום מלא של רפורמת "עוז לתמורה".
- בישראל שכר המורים קרוב יותר לזה של בעלי השכלה שלישונית במשק בשתי קבוצות הגיל של הצעירים והמבוגרים. לעומת זאת מורים מבוגרים (55-64) מתוגמלים ב-OECD פחות לעומת בני גילם במדינה ולעומת הצעירים (25-34). כלומר, עם הגיל שכר המורים לפי ממוצע מדינות ה-OECD, צומח בקצב נמוך יותר ולכן נשחק באופן יחסי.

המורות מרוויחות יותר מהמורים

- ההשוואה בשכר המורים מראה כי בישראל הבדל השכר הינו לטובת הנשים בהשוואה לגברים. נשים מרוויחות כ- 4% יותר בחט"ב וכ-17% יותר בקדם יסודי. בחינוך היסודי שכר הנשים בישראל זהה לזה של הגברים.

תרשים 4.8: היחס בין שכר מורות לשכר מורים לפי שלב חינוך בישראל וב-OECD ב-2020

מקור: עיבודים של אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך. OECDstat

מנהלי בית ספר בחינוך היסודי ובחט"ע קבלו שכר בפועל גבוה מזה של עמיתיהם ב-OECD ושכר נמוך יותר בחט"ב.

לוח 4.16: שכר בפועל של מנהלי בית ספר ומורים בישראל וב-OECD, לפי שלב חינוך ב-PPP, 2020

חטיבה עליונה	חטיבת ביניים	חינוך יסודי		
83,049	71,852	73,483	שכר מנהלים	ישראל
47,706	44,754	41,952	שכר מורים	
79,033	74,419	68,794	שכר מנהלים	OECD
51,749	47,988	45,687	שכר מורים	

מקור: EAG 2021, Table D3.3

- בישראל מנהלי בתי ספר קבלו שכר בפועל גבוה יותר מזה של עמיתיהם בארגון בחינוך היסודי ובחטיבה העליונה ונמוך יותר בחטיבת הביניים. בישראל ובארגון ובכל שלבי החינוך שכר בפועל של המנהלים גבוה מזה של המורים.

הוצאה לאומית

PPP מתואם לפי GDP לשנת 2018, משמש לחישוב ההוצאה הלאומית ושווה ערך לכ-3.712 ₪

ההוצאה הלאומית לחינוך כאחוז מהתמ"ג בין הגבוהות ביותר ב-OECD

- בשנת 2018 הוציאה ישראל על מוסדות חינוך טרום יסודי, יסודי, על יסודי ועל תיכוני 6.1% מסך התוצר, שיעור הגדול מהשיעור המקביל ב-OECD בכ-41%. בין 2016 ל-2018 שיעור זה גדל ב-0.4% ועלה מ-5.7% ל-6.1% מהתמ"ג.
- במדד זה ישראל מדורגת במקום השלישי מתוך כלל מדינות ה-OECD, אחרי נורבגיה (6.6%) ואיסלנד (6.4%) ולפני שוודיה (5.8%), צ'ילה (5.5%) וניו זילנד (5.3%).

לוח 5.1: שיעור ההוצאה על מוסדות חינוך בשלבי החינוך השונים כאחוז מהתמ"ג בישראל וב-OECD ב-2018

מדינות	טרומ יסודי, יסודי, על-יסודי ועל תיכוני	כל שלבי החינוך*
ישראל	6.1%	7.5%
OECD	4.3%	5.8%

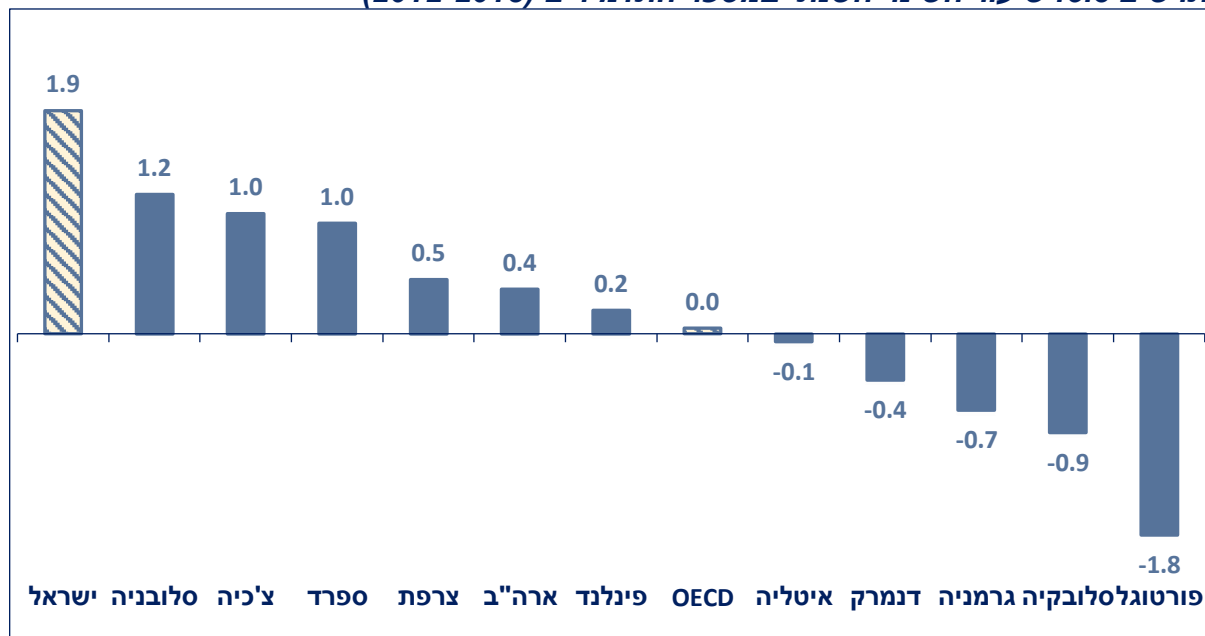
מקור: עיבודים מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך מתוך EAG 2021, Tables C2.1 & B2.3
* כולל ההשכלה השלישית.

ההוצאה לחינוך גבוהה לצד מספר תלמידים גבוה תרשים 5.2: שיעור השינוי השנתי בהוצאה למוסדות חינוך (2012-2018)

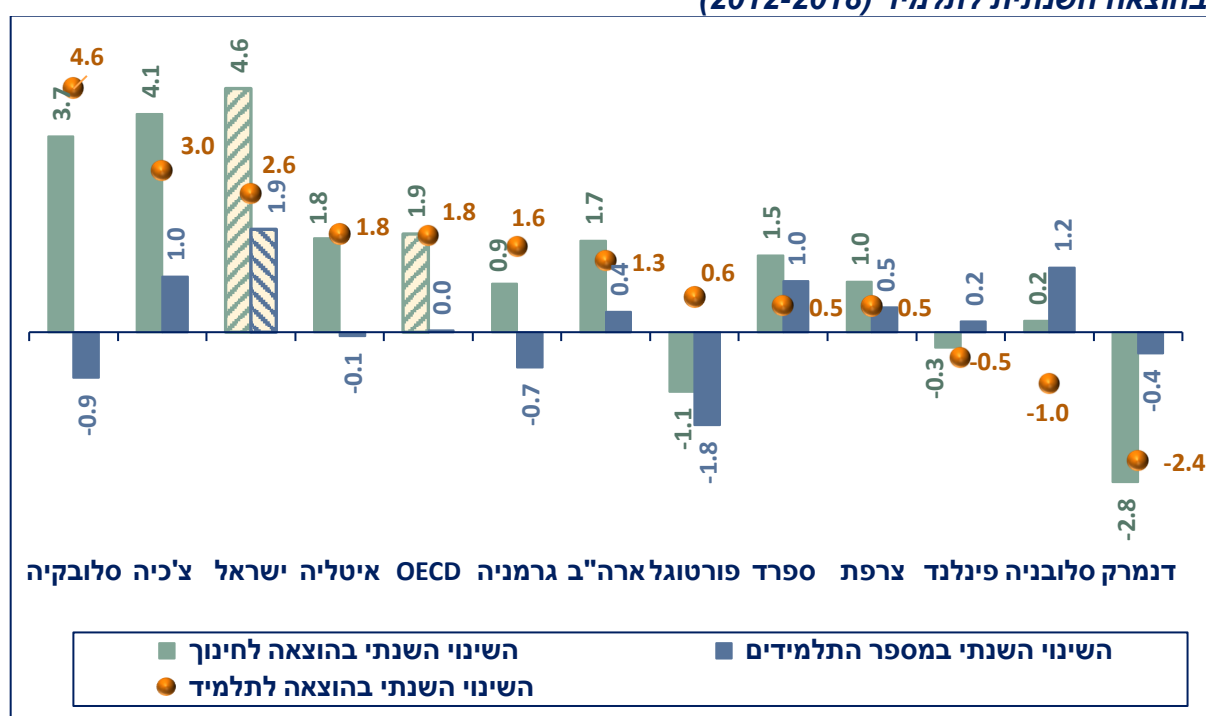
- הגידול בהוצאה השנתית לתלמיד בישראל מסתכם בין השנים 2012-2018, ב- 4.6% לשנה לעומת ממוצע ה- OECD ב-1.9% לשנה.

תרשים 5.3: שיעור השינוי השנתי במספר התלמידים (2012-2018)

- גידול הממוצע השנתי במספר התלמידים בישראל באותן השנים מסתכם ב-1.9%. לעומת זאת הגידול במספר התלמידים בממוצע מדינות ה-OECD עומד על 0.0% כלומר מספר התלמידים לא השתנה בין 2012 ל-2018 ב-OECD בממוצע.
- יש להדגיש כי מתוך כל המדינות חברות ב-OECD ישראל היא המדינה השנייה אחרי שוודיה (2.3%), שבה אחוז הגידול של מספר התלמידים היה הגבוה ביותר. באותה תקופה, ב-16 מדינות מתוך 36 חלה ירידה שנתית במספר התלמידים.
- הסיבה העיקרית להוצאה פר תלמיד הנמוכה בישראל: מספר התלמידים הגבוה בישראל (ומכאן, מספר התלמידים הגבוה בכיתה), 12% גידול באותם שנים לעומת 0.2% בממוצע ה-OECD, משפיעים על הוצאה נמוכה לתלמיד.

תרשים 5.4: שיעור השינוי בממוצע לשנה בהוצאה על מוסדות חינוך, במספר התלמידים ובהוצאה השנתית לתלמיד (2012-2018)

מקור: EAG 2021 Table C1.3

- הגדלת ההוצאה לחינוך התחלקה בין מספר גדול של תלמידים הנובע הן משיעור הריבוי הטבעי הגבוה וכוח החזקה והן מההגירה החיובית לישראל. למרות הגידול בהוצאה הכללית שיעור השינוי בהוצאה לתלמיד אינו מאד גבוה ביחס למדינות בעלות ריבוי טבעי נמוך ואף שלילי. ההשוואה בין ישראל לסלובקיה בתרשים הקודם מראה שסלובקיה עם שיעור הוצאה לחינוך נמוך יותר (3.7% לעומת 4.6%), מציגה גידול בהוצאה לתלמיד גבוה יותר בגלל צמצום שנתי ב-0.9% במספר התלמידים.

השכלה

השכלה שלישונית – בוגרי חינוך גבוה הכולל בעלי תואר אקדמאי ובעלי השכלה על תיכונית עם תעודה

- ב-2020 ישראל היא מדינה עתירת השכלה. אחוז בעלי ההשכלה השלישונית גבוה בהרבה מזה של ממוצע ה-OECD (50.1% לעומת 38.6%). במקביל, אחוז מעוטי ההשכלה נמוך למדי: 12.0% בישראל לעומת 20.7% בממוצע ה-OECD. למרות הקושי להגדיל את שיעורי בעלי השכלה הגבוהה בקרב אוכלוסייה שמלכתחילה נחשבת משכילה מאד, עדיין מצליחה מערכת החינוך בישראל להשיג גידול בשיעור בעלי השכלה שלישונית וצמצום גדול יותר בקרב האוכלוסייה הפחות משכילה.

לוח 6.1: התפלגות (באחוזים) של גילאי 25-64 לפי רמת ההשכלה ב-2010 ו-2020

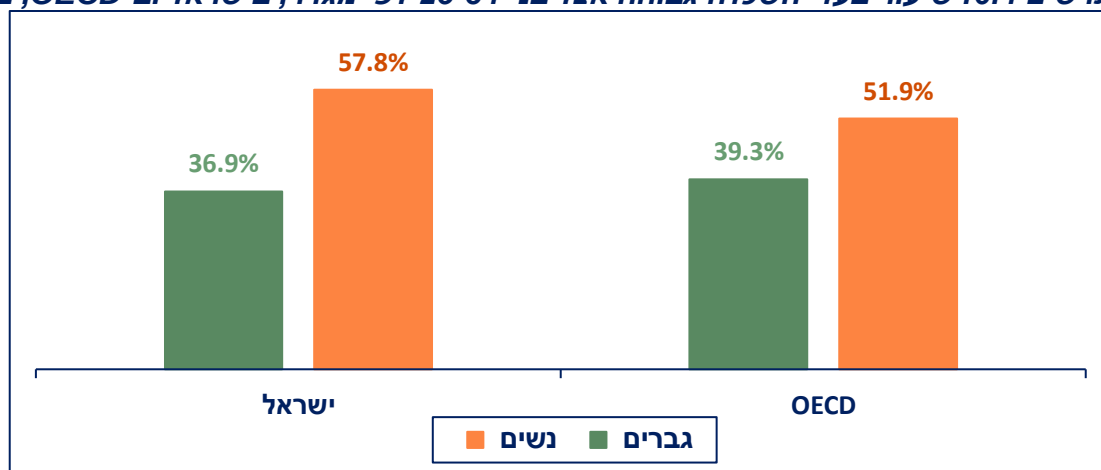
2020			2010			
השכלה שלישונית	חטיבה עליונה*	עד חטיבת ביניים, כולל	השכלה שלישונית	חטיבה עליונה*	עד חטיבת ביניים, כולל	
50.1%	37.9%	12.0%	45.6%	36.5%	17.9%	ישראל
38.6%	40.7%	20.7%	30.3%	44.6%	25.1%	OECD

מקור: עיבודים מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך מתוך EAG 2021, Table A1.1; OECDstat

* כולל חינוך על-תיכוני שאינו חינוך גבוה.

- ב-2020 רק בשש מדינות חברות ה-OECD, ביניהן ישראל, שיעורי בעלי השכלה שלישונית מתוך בני 25-64 שווה או גבוה מ-50%. המדינות האחרות הן קנדה, ארה"ב, לוקסמבורג, קוריאה ויפן.
- אחוז בעלי השכלה נמוכה או שווה לחטיבת הביניים, היה בשנת 2010 17.9% וירד ל-12.0% בשנת 2020. השיעור הממוצע במדינות ה-OECD לבעלי השכלה נמוכה עומד על 20.7% כאשר אנגליה, לוקסמבורג ושוודיה הינן המדינות היחידות בהן התרחש גידול בשיעור זה.

תרשים 6.4: שיעור בעלי השכלה גבוהה אצל בני 25-34 לפי מגדר, בישראל וב-OECD, ב-2020

מקור: EAG 2021, Table A1.2

- שיעור בעלי השכלה גבוהה של נשים בנות 25-34 גבוה בהרבה מזה של גברים באותה קבוצת גיל, בישראל וב-OECD. ההפרש מגיע ל-21% בישראל ול-13% ב-OECD. אחת הסיבות

ששיעור זה אצל גברים נמוך בישראל היא דחיית לימודים גבוהים בכמה שנים בגלל השירות הצבאי.

לוח 6.7: גיל ממוצע של הסטודנטים החדשים לפי סוג חינוך אקדמי ב-2019 (בשנים)

דוקטורט Ph.D	תואר שני MA	תואר ראשון BA	
34.1	32.9	24.1	ישראל
31.4	27.1	21.6	OECD

מקור: עיבוד מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך OECDstat

- בהשוואה ל-OECD הסטודנטים בתואר ראשון, תואר שני ודוקטורט בישראל מבוגרים יותר.

שיעור התעסוקה עולה עם רמת ההשכלה

לוח 6.8: שיעורי תעסוקה לפי רמת ההשכלה של בני 25-64 ב-2020

רמת ההשכלה			
השכלה שלישונית	חטיבה עליונה	עד חטיבת ביניים	
86.8	70.7	48.8	ישראל
84.4	74.8	57.7	OECD

מקור: EAG 2021, Tables A3.1

- בישראל, כמו ב-OECD, שיעור התעסוקה בקרב בני 25-64 ב-2020 עולה עם רמת ההשכלה.
- שיעור התעסוקה בקרב בעלי השכלה נמוכה בישראל נמוך מזה שב-OECD ושיעור התעסוקה בקרב בעלי השכלה שלישונית גבוה יותר.